

НАГОРОДИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Потребу встановити відомчі нагороди для заохочення співробітників Служби безпеки України викликало саме життя. Йшлося передусім про відзнаки за вислугу років і „Ветеран органів безпеки”. Проте робота над ними затяглася через брак офіційно затвердженої символіки СБУ, а також відповідної правової бази. Щойно в 1996 р. міністерствам і відомствам було надано право засновувати відомчі нагороди¹. У Службі безпеки України першою такою нагородою стала „Почесна відзнака Служби безпеки України”. Її встановлено наказом голови СБУ від 8 серпня 1996 р., проект розробив заслужений художник України М. Лебедь.

Основу нагрудного знака становить щит у формі витягнутого по вертикалі еліпса малинової емалі. На щит накладено меча біло-

го металу, розташованого по вертикальній осі щита вістрям угору, золоту лаврову гілку, стрічку у вигляді Державного Прапора й фігурну стрічку синього кольору. На першій стрічці розміщено напис „Почесна відзнака Служби безпеки”, а на другій, у нижній частині знака – „України”.

Щит, меч, лаврова гілка, Державний Прапор і фігурна стрічка з написом об'єднані в єдину композицію. Меч разом з лавровою гілкою, символізуючи честь, гідність, відвагу й славу, утворюють символічне зображення Тризуба – елемента малого Державного Герба України. Малиновий колір щита нагадує про героїчні часи в українській історії, спадкоємність традицій. Розмір знака 45,5x32 мм, він виготовляється з томпаку, нейзильберу, мельхіору, має гальванічне покриття під золото. На зворотному пласкому боці вигравіюваний порядковий номер. Кріплення – гвинтове.

Згідно з Положенням, нагрудним знаком „Почесна відзнака Служби безпеки України” нагороджують співробітників – військовослужбовців, які бездоганно прослужили в органах державної безпеки не менш як 10 років, за значні досягнення в оперативно-службовій діяльності, організацію ефективної роботи підрозділів і органів СБУ, значний особистий внесок у виховання й

**Почесна відзнака
Служби безпеки України**

підготовку кваліфікованих кадрів. Цією відзнакою можуть бути нагороджені й інші громадяни України, а також громадяни інших держав і особи без громадянства за допомогу й сприяння органам Служби безпеки України у вирішенні покладених на них завдань. Знак № 1 вручено генералові армії України В.Радченку.

2002 року в Україні відбулися святкування на честь 10-річчя Незалежності. Міністерства й відомства відзначили також десятиліття своєї діяльності. Відповідно на ознаменування 10-ї річниці Служби безпеки України 22 січня 2002 року голова СБУ видав наказ „Про встановлення ювілейної медалі Служби безпеки України „10 років Службі безпеки України” (автор – О. Руденко).

Медаль діаметром 35 мм виготовлена з томпаку, має покриття під золото. На аверсі міститься рельєфне зображення геральдичного знака – емблеми СБУ синьої емалі. Навколо емблеми напис „10 років Службі безпеки України”. По краю – окуття круглого щита. На реверсі – зображення архистратига Михаїла, що закриває собою карту України. По колу в нижній частині девіз „Безпека держави – безпека народу”. Усі зображення й написи – рельєфні.

За допомогою кільця медаль сполучена з шовковою муаровою стрічкою, яка має широкі (синю й дві жовті) і вузькі (дві малинові) смуги. Загальна ширина стрічки – 30 мм. Затискачами стрічка з'єднана з рельєфною горизонтальною планкою жовтого металу, у центрі якої

Медаль „10 років Службі безпеки України”

розміщено зображення арматуро – лікторської фасції на тлі схрещених мечів вістрями вгору.

Відповідно до Положення, ювілейною медаллю нагороджували військовослужбовців СБУ, які досягли високих показників у службовій діяльності й професійній підготовці, зразково виконували обов'язки і на 25 березня 2002 р. мали 10 років військової вислуги в календарному обчисленні, а також громадяни України й іноземці за заслуги в забезпеченні державної безпеки України.

25 березня 2002 р., у День СБУ, відбулося вручення медалей. Це було перше масове нагородження в Службі безпеки України. Загалом протягом року ювілейною медаллю відзначено кілька тисяч співробітників Служби безпеки України.

Зауважимо, що вручені співробітникам СБУ 25 березня 2002 р. медалі відрізнялися від тих, якими нагороджували пізніше, до 25 березня 2003 р. Перші були пласкими, а наступні мали невелику опуклість з обох боків. В усьому іншому медалі були ідентичні.

3 квітня 2002 року голова СБУ встановив відомчу заохочувальну відзнаку Служби безпеки України – медаль „**За мужність і відвагу**” (автор – О.Руденко). Нею нагороджують співробітників СБУ, інших правоохоронних органів, військовослужбовців військових формувань, цивільних українських громадян за особисту мужність і відвагу, виявлені при захисті державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного й оборонного потенціала,

Медаль „За мужність і відвагу”

лу, відверненні, виявленні, припиненні й розкритті злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності, інших протиправних дій, що безпосередньо створюють загрозу державним інтересам України.

Медаль діаметром 30 мм виготовляється з жовтого металу. На аверсі в центрі розміщено емблему СБУ, під нею напис у два рядки: „За мужність і відвагу”, на реверсі зображення архистратига Михаїла, над ним напис по колу: „Служба безпеки України”. Медаль має широкий опуклий бортик у формі вінка з дубового листа – символу військової слави й відваги. Усі зображення і написи – рельєфні, опуклі.

За допомогою кільця медаль з’єднана з шовковою муаровою стрічкою синього кольору з вузькими малиновими смужками по краях. У верхній частині стрічки кріпиться рельєфна горизонтальна планка жовтого металу із зображенням малого Державного Герба України.

Це найбільш рідкісна нагорода в Службі безпеки України. За відомостями на 1 квітня 2004 р., відбулося лише 74 нагородження.

Ще в 2000 році автор-розробник О.Руденко запропонував ескізи медалей „**За відзнаку в службі**” трьох ступенів для нагородження військовослужбовців СБУ за 10, 15 і 20 років служби відповідно, а також заохочувальної відзнаки „**Ветеран органів безпеки**” – за 25 років служби. Проекти було розроблено з урахуванням запропонованого тим

самим автором геральдичного комплексу СБУ. Проте тільки після того, як Президент України затвердив символіку служби безпеки України² голова СБУ своїм наказом від 19 червня 2002 р. встановив медаль „За відзнаку в службі” трьох ступенів і медаль „Ветеран органів безпеки”.

Медаль „За відзнаку в службі” має діаметр 32 мм і виготовляється з томпаку: 1-го ступеня – позолочена, 2-го ступеня – посріблена, 3-го ступеня – із бронзовим покриттям. У процесі затвердження й виготовлення медалі 3-го ступеня бронзу в покритті замінено на червону мідь*. На аверсі медалі в центрі вміщено геральдичний знак СБУ – емблему, доповнену лікторською фасцією і схрещеними мечами вістрями вгору. Емблема покрита синьою емаллю. На реверсі – гілки з дубовим і калиновим листям, перевиті стрічкою. По колу напис „Служба безпеки України”, а в центрі – „За відзнаку в службі”. Усі зображення й написи опуклі, рельєфні. Медаль має вузький опуклий бортик.

Кільцем медаль з’єднана з шовковою стрічкою синього кольору з вузькими малиновими смужками по краях. У медалі 1-го ступеня посередині стрічки розміщено одну широку жовту смугу, 2-го – дві вузькі й 3-го – три вузькі жовті смужки.

У верхній частині стрічки кріпиться горизонтальна планка з томпаку із золоченням, срібленням і бронзовим (мідним) покриттям відповідно. Посередині планки – зображення вінка, у центрі його

– лікторська фасція, накладена на схрещені вістрями вгору мечі.

Медалю „За відзнаку в службі” нагороджують військовослужбовців СБУ, що досягли високих показників у бойовій і службовій підготовці, являють собою взірць вірності присязі, зразково виконують військовий обов’язок і прослужили в органах держбезпеки не менш як 10, 15 і 20 років у календарному обчисленні відповідно. Нагороджують медаллю послідовно – як правило, починаючи з 3-го ступеня.

Медаль „Ветеран органів безпеки” має ті самі розміри, що й медаль „За відзнаку в службі”, і виготовляється з позолоченого томпаку. На аверсі в центрі – емблема СБУ, накладена на лікторську фасцію на тлі щита, двох схрещених мечів і лаврового вінка. Реверс повторює зображення на медалі „За відзнаку в службі” 1-го ступеня, за винятком напису в центрі „Ветеран органів безпеки”.

Стрічка медалі – синього кольору з широкою жовтою смугою в центрі (ширшою, ніж на стрічці до медалі „За відзнаку в службі” 1-го ступеня) і вузькими малиновими – по краях. Горизонтальна металева планка на стрічці ідентична планці на стрічці медалі „За відзнаку в службі” 1-го ступеня.

Нагороджують медаллю „Ветеран органів безпеки” військовослужбовців СБУ, а також осіб, звільнених з військової служби в СБУ, що мають не менш як 25 років військової вислуги в календарному обчисленні. Відзначення медалями

„За відзнаку в службі” й „Ветеран органів безпеки” здійснюється один раз на рік, у День Служби безпеки України. Перше нагородження відбулося 25 березня 2003 р.

18 березня 2004 р. наказом голови СБУ встановлено відомчу заохочувальну відзнаку – нагрудний знак „Хрест Доблесті”. Первісно розроблювана для одного з підрозділів, ця відзнака згодом рішенням голови СБУ затверджена як нагорода всієї Служби безпеки України.

Нагороджують „Хрестом Доблесті”, який має два ступені, військовослужбовців, державних службовців і працівників Служби безпеки України за високі показники в оперативно-службовій діяльності, успішне виконання завдань, доблесть і самовідданість при виконанні службового обов’язку, інші заслуги під час служби (праці) в

*Заохочувальна відзнака
„Ветеран органів безпеки”*

Медаль „За відзнаку в службі”

1-го ступеня

2-го ступеня

3-го ступеня

СБУ. Крім того, „Хрестом Доблесті” можуть бути відзначені військово-службовці інших військових формувань, інші українські й іноземні громадяни та особи без громадянства за допомогу Службі безпеки України у вирішенні покладених на неї завдань.

Відзнака має форму прямого рівнораменного хреста синьої емалі. Посередині – накладний круглий медальйон, облямований вінком дубового листа із зображенням на синьому емалевому тлі фігури св. Георгія Переможця на коні, що уражує списом змія. Фігура повернута вліво (геральдично). Між сторонами хреста на тлі розбіжних рельєфних променів розміщено два накладні схрещені мечі вістрями вгору. Відзнака 1-го ступеня виготовляється з жовтого металу, 2-го ступеня – з білого металу. Зворотний бік хреста плаский, з викарбуваним номером. Розмір – 40х40 мм.

За допомогою кільця хрест з'єднаний з шовковою муаровою стрічкою, у верхній частині її – горизонтальна планка жовтого або білого металу. У центрі планки – зображення лікторської фасції на тлі схрещених мечів, облямованих вінком.

Стрічка відзнаки 1-го ступеня – синього кольору з широкою білою смугою в центрі й вузькими жовтими смужками по краях, 2-го ступеня – синього кольору з двома вузькими білими смужками посередині й вузькими жовтими смужками по краях**.

Одночасно з „Хрестом Доблесті” 18 березня 2004 р. наказом голови

1-го ступеня

2-го ступеня

СБУ затверджено відомчу заохочувальну відзнаку – нагрудний знак „**За боротьбу з корупцією та організованою злочинністю**”. Ним нагороджують військовослужбовців, державних службовців і працівників СБУ зі стажем служби (роботи) не менш як 5 років, що мають конкретні особисті досягнення у виконанні завдань боротьби з корупцією та організованою злочинністю, ветеранів СБУ, а також працівників інших правоохоронних органів, державних установ України, українських і іноземних громадян та осіб без громадянства за сприяння у вирішенні завдань боротьби з корупцією та організованою злочинністю.

Нагрудний знак „За боротьбу з корупцією та організованою злочинністю” виготовляється з білого металу й має форму щита з широким окуттям по краю. У центрі щита на тлі променів – зображення золо-

тої фігури св. Георгія Переможця, накладеної на меч вістрям униз. У верхній частині розміщено накладну емблему Служби безпеки України – Волинського хреста синьої емалі. Нижню частину й частково краї щита обплітає стрічка синьої емалі з написом „Служба безпеки України”. Усі зображення рельєфні.

Розмір нагрудного знака – 58 x 30 мм. Зворотний бік плаский, з викарбуваним номером і застібкою, щоб кріпити знак до одягу.

Стрічка відзнаки – шовкова муарова, сталевого кольору, з вузькими смужками малинового й жовтого кольору по краях.

Відомі пробні зразки відзнаки „За боротьбу з корупцією та організованою злочинністю”, у яких середня частина щита з променями залита синьою емаллю. Проте нагородження такими знаками не проводилося.

16 серпня 2004 р. наказом голови СБУ встановлено відомчу заохочувальну відзнаку – нагрудний знак „**Почесна зірка Служби безпеки України**” (автор – О. Руденко), якою нагороджують військовослужбовців і державних службовців СБУ за виключні заслуги у справі зміцнення державної безпеки України, значні досягнення в організації оперативно-службової діяльності, організацію ефективної роботи органів, підрозділів та закладів СБУ, значний особистий внесок у виховання й підготовку кваліфікованих кадрів для Служби безпеки України. Передбачено також

Нагрудний знак „За боротьбу з корупцією та організованою злочинністю”

можливість нагородження інших громадян України, іноземців і осіб без громадянства за допомогу й сприяння Службі безпеки України у вирішенні покладених на неї завдань.

„Почесна зірка Служби безпеки України” виготовляється з жовтого металу й має вигляд восьмипроменевої зірки з розбіжними променями, на яку накладено рівнораменний хрест синьої емалі. У центрі хреста – круглий медальйон малинової емалі зі стилізованими літерами „СБУ”. По краю медальйона – синій емалевий обідок з двома пружками, на якому розміщено напис „Безпека держави – безпека народу”. Між раменами хреста вміщено два накладні мечі вістрями вгору. Хреста накладено на зображення дубового вінка смарагдово-зеленої емалі. Середина вінка – зачорненого білого металу, діагональні промені зірки – білого металу, пружки хреста, мечі, вензель, напис – жовтого металу. Зворотний бік відзнаки плоский, з вигравіюваним номером і застібною. Діаметр Зірки – 50 мм.

Стрічка відзнаки – шовкова муарова з трьома смужками: малиною в центрі й двома синіми з боків.

Разом з відзнакою вручається мініатюр-копія, що відтворює центральний медальйон Зірки (діаметр – 17 мм). Як різновиди відомі зразки „Почесної зірки Служби безпеки України”, виготовлені зі срібла й покриті гарячою емаллю або лаком.

Останніми з нагород СБУ наказом голови Служби безпеки України

Нагрудний знак „Почесна зірка Служби безпеки України”

від 29 вересня 2004 р. встановлено відомчі заохочувальні відзнаки „Вогнепальна зброя” й „Холодна зброя”. Ними нагороджують співробітників-військовослужбовців СБУ, як правило – офіцерів, за визначні заслуги у зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод людини та громадянина, бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового й службового обов’язку, виявлені при цьому честь і доблесть. У виключних випадках відзначають і осіб офіцерського складу інших військових формувань та правоохоронних органів України, а також українських громадян, які мають офіцерське звання і перебувають у запасі або відставці, за визначну допомогу й особливе сприяння Службі безпеки України у вирішенні покладених на неї завдань.

Відзнакою „Вогнепальна зброя” є пістолет „Форт-12” або „Форт-14” калібру 9 мм. Відзнака „Холодна зброя” – це шабля стандартно-

го зразка з темляком золотистого кольору або кортик стандартного зразка. Уся зброя має заводське маркування й товарний знак. Згідно з Положенням, після смерті нагородженого відзнаки „Вогнепальна зброя” й „Холодна зброя” підлягають здачі до Служби безпеки України.

Крім нагород, спільних для всієї Служби безпеки України, кілька підрозділів офіційно затвердили власні нагороди.

До 10-річчя української розвідки було розроблено символіку Головного управління розвідки СБ України (ГУР СБУ). 30 листопада 2001 р. емблему ГУР і нагрудний заохочувальний знак „Почесна відзнака Головного управління розвідки Служби безпеки України” затвердив своїм наказом голова СБ України.

„Почесна відзнака ГУР СБУ” (автор – М. Молдаванов) являє

*Нагрудний заохочувальний знак
„Почесна відзнака
Головного управління розвідки
Служби безпеки України”*

собою овальну багатощарову композицію. На щиті сріблястого кольору з окуттям розміщено зображення чотирипроменевої срібної зірки, верхній промінь якої закритий малим Державним Гербом України, і 25 розбіжних золотих променів на тлі символічного зображення земної кулі. Через верхню частину щита виходять два бунчуки, а нижню частину облямовують лаврова й калинова гілки. Усю композицію обплітає синя стрічка з написами „ГУР СБУ” у верхній частині й „Почесна відзнака” – у нижній.

Елементи символіки знака відображають основні завдання розвідки. Чотирипроменева зірка на тлі земної кулі символізує спрямування розвідувальних заходів за межі держави з метою захисту її національних інтересів. Малий Державний Герб указує на національну належність ГУР – одного з розвідувальних органів України, золоте проміння – на 25 його регіональних підрозділів. Щит означає захист розвідкою національних інтересів України. Синя стрічка із золотими літерами відображає кольори Державного Прапора України. Козацькі бунчуки символізують належність ГУР до військових структур, а гілки лавра й калини – діяльність розвідки на славу нашої держави.

Зворотний бік знака плоский, із гравійованим номером. Розмір – 43x34 мм.

Заохочувальним знаком „Почесна відзнака ГУР СБУ” нагороджували співробітників ГУР і

підрозділів розвідки регіональних органів СБУ за особисті конкретні досягнення при виконанні розвідувальних завдань, спрямованих на захист національних інтересів держави, виявлені при цьому професіоналізм, ініціативу, наполегливість, а також за багаторічну бездоганну службу в підрозділах розвідки (не менш як 10 років). Передбачалася також можливість нагородження цим знаком співробітників інших підрозділів СБУ й військових формувань України за діяльність, що істотно сприяла виконанню завдань розвідки, українських і іноземних громадян та осіб без громадянства за допомогу розвідувальним підрозділам Служби безпеки України.

Нагородження проводили двічі на рік: у День Незалежності України й у річницю створення ГУР СБУ. На січень 2004 р. відбулося 10 нагороджень. Далі, у зв'язку з формуванням Служби зовнішньої розвідки України як окремої державної структури, нагородження „Почесною відзнакою ГУР СБУ” було припинено, але на сьогодні його відновлено***.

Для Національної академії Служби безпеки України розроблено геральдичну систему з використанням емблеми СБУ (автори – Є. Шаповал, І. Коркач і В. Волченко). Наказом голови СБУ від 8 жовтня 2002 р. затверджено емблему академії, зразок нарукавного шеврона, нагрудний академічний знак у вигляді традиційного для вищих навчальних закладів ромба й відзнаку до грамоти НА СБУ. При цьому нагоро-

дою є тільки відзнака. Виготовлена з томпаку з покриттям під золото, вона являє собою опуклий щит малинкової емалі, що має окуття по краю. У центрі щита розміщено емблему СБ України. За щитом по центру міститься меч вістрям униз. Нижню частину щита закриває синя стрічка з написом „Національна академія Служби безпеки України” й розгорнута срібна книга. Знизу з правого боку до середини щит облямовує золота лаврова гілка. Елементи знака відповідають елементам емблеми НА СБУ. Розмір – 55x32 мм.

Грамотою з відзнакою Національної академії СБУ нагороджують найкращих працівників Академії за успіхи в керівництві, управлінні, організації і в навчальній, виховній, науково-методичній і науководослідній роботі, підготовці й підвищенні кваліфікації співробітників Служби безпеки України, зразкове виконання службових обов'язків. Ними також можуть бути відзначені співробітники інших підрозділів СБУ, військовослужбовці й працівники центральних органів виконавчої влади, організацій та підприємств, що надали істотну допомогу НА СБУ в підготовці висококваліфікованих фахівців.

Підрозділ спеціального зв'язку був створений 12 жовтня 1992 р., останнім з підрозділів Служби безпеки України. З нагоди його 10-річчя в Департаменті спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації, що є правонаступником Головного управління урядового зв'язку, згідно з

наказом голови СБУ від 25 вересня 2002 р., встановлено „Почесну відзнаку ДСТСЗІ СБУ” (автор – В. Макаренко).

Відповідно до Положення, цією заохочувальною відзнакою можуть бути нагороджені співробітники департаменту за особисті конкретні досягнення в реалізації державної політики у сфері захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних, криптографічного й технічного захисту інформації, забезпеченні функціонування Державної системи урядового зв'язку, виявлені при цьому професіоналізм, ініціативу та наполегливість. Крім того, передбачено нагородження ветеранів департаменту, співробітників інших підрозділів СБУ та військових формувань, органів державної влади України, українських громадян за значний внесок у вирішення завдань, покладених на ДСТСЗІ СБ України.

„Почесна відзнака ДСТСЗІ СБУ” виготовляється з жовтого металу із позолотою. Вона являє

„Почесна відзнака ДСТСЗІ СБУ”

собою композицію у вигляді білого емалевого щита з увігнутими сторонами. У центрі щита розміщено емблему СБУ із зображенням елемента малого Державного Герба (Тризуба), облямованого вінком з дубового листа, доповненого чотирма блискавками – символом зв'язку. Щит із двох боків обрамлено лавровими гілками – символом слави. Зверху щита розміщено синю стрічку із золотим написом „ДСТСЗІ СБ України”, а в нижній частині – стрічку з написом „Почесна відзнака”. Кольори стрічки й написів повторюють кольори Державного Прапора України. Зворотний бік знака – плоский, з викарбуваним номером і гвинтовим кріпленням. Розмір – 45x32 мм.

До 10-річчя Служби Безпеки України її підрозділи випустили низку нагрудних знаків і пам'ятних значків, які не є нагородами. Серед них вирізняється ювілейний нагрудний знак, випущений Департаментом спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації СБ України. Він найкраще скомпонований з погляду вимог геральдики й фалеристики, наочно виразний (автор – В. Макаренко). Його виготовлено з томпаку із покриттям під золото й лакуванням, підкладка – з нейзильберу. Розміри – 46 х 46 мм, кріплення – гвинтове, тираж – 500 екземплярів. Частини знака виготовляли методом лиття під тиском з подальшим складанням. Правонаступність функцій і завдань Головного управління

урядового зв'язку СБ України і ДСТСЗІ СБУ відображає напис „Служба безпеки України – 10 років ГУУЗ-ДСТСЗІ”. Знак носять на військовій формі, а на цивільному одязі – мініатюру, що повторює його, але без підкладки й написів. Розміри мініатюри – 21 x 21 мм (варіант – 18 x 18 мм), тираж – 3,5 тис. екземплярів.

На закінчення треба зазначити: медалі й нагрудні знаки, які ввійшли до нагородної системи

Служби безпеки України, відобразили як складні державні завдання, що стоять перед Службою, так і її історію, спадкоємність національних традицій. Символіка медалей і знаків, їхня лаконічність і простота, зорова виразність зрозумілі без додаткових пояснень. Фахівці й аматори-фалеристи визнають нагрудні знаки, а надто медалі СБУ особливо вдалим порівняно з відомчими нагородами інших силових структур України.

ПРИМІТКИ

1 Указ Президента України від 18 листопада 1996 року № 1094/96 „Про відомчі заохочувальні відзнаки” // Урядовий кур'єр. – 1996. – 28 листоп. – № 223–224. Див. також: Указ Президента України від 3 лютого 1997 року № 134/97 „Про Примірне положення про відомчі заохочувальні відзнаки” // Офіційний вісник України. – 1997. – 9 квіт. – № 9; Указ Президента України від 18 травня 2000 року № 694/2000 „Про впорядкування геральдичної справи в Україні” // Урядовий кур'єр. – 2000. – 31 трав. – № 97; Указ Президента України від 9 лютого 2001 року № 79/2001 „Питання щодо використання державних символів України” // Там само. – 2001. – 22 лют. – № 34; Указ Президента України від 18 серпня 2005 року № 1177/2005 „Про вдосконалення нагородної справи в Україні” // Там само. – 2005. – 30 серп. – № 162.

2 Указ Президента України від 14 лютого 2002 року № 129/2002 „Про символіку Служби безпеки України” // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9

* З бронзовим покриттям виготовлено лише кілька пробних екземплярів медалі „За відзнаку в службі” 3-го ступеня. Нагородження ними не проводили.

** Слід зазначити, що спочатку медалі й хрести передбачалося кріпити до прямокутних металевих колодок, обтягну-

тих стрічкою. Але в процесі виготовлення від металевих колодок відмовилися, і медалі в 2003 – 2004 рр. кріпили безпосередньо до стрічки, згорнутої удвоє, зшитой вгорі й скріпленої металевою планкою.

На виконання Указу Президента України щодо уніфікації зовнішнього вигляду відомчих нагород у липні 2004 р. наказом голови СБУ внесено зміни до відомчих нормативно-правових актів стосовно кріплення медалей. Відтоді медалі й хрести за допомогою кільця з'єднуються з прямокутною металевою колодкою, обтягнутою стрічкою. Розмір колодки – 42x30 мм, у нижній частині вона має тонку металеву дужку із заокругленим виступом і отвором посередині. На зворотному боці – прорізи, щоб кріпити стрічку, й застібка. Відповідно до медалі колодки виготовляють з жовтого чи білого металу або з бронзовим (мідним) покриттям. Починаючи з жовтня 2004 р., нагородження в Службі безпеки України проводять тільки медалями й хрестами з колодками встановленого зразка.

*** У зв'язку зі створенням Служби зовнішньої розвідки України тепер створюється комплекс відомчих нагород цієї силової структури.